

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

SPECIÁLNÍ PŘÍLOHA

Ekofarma roku

Ocenění letos
vybojovali krušnohorští
farmáři Loosovi.
Do zákulisí jejich
hospodářství jsme se
podívali na vlastní oči.

BUDOUCNOST ZEMĚDĚLSTVÍ

Pohoda ve stáji

Nálada skotu je
nakažlivá a smutné
tele vnímá svět
pesimisticky. Nejen to
zmiňuje v rozhovoru
etolog Marek Špinka.

• Zvíře u lékaře

Anastasija Kriušenko

anastasija.kriusenko@economia.cz

Vybíjení je krajní řešení. Léčbu zvířat usnadňují moderní technologie i prevence

Na životní pohodu a podmínky chovu zvířat se klade stále větší důraz. Kontroly veterinární správy ale často odhalí i pochybení chovatelů. Ta se týkají také šíření nákaz. Chovatelé se však snaží těmto situacím předejít pomocí očkování zvířat, inovativních léků a moderních technologií, které v posledních desetiletích zcela proměnily veterinární péči o hospodářská zvířata.

Vybíjení chovu dobytka je v Česku podle odborníků výjimečnou situací. Naposledy se to dělo před více než deseti lety. Tehdy Státní veterinární správa rozhodla o utracení části stáda, u nichž odhalila takzvanou nemoc šílených krav. Navzdory tomu se většina podniků k chovu dojnic vrátila. K několika nákazám v chovu skotu se také vytvořily speciální ozdravovací programy, díky nimž se například nemoc IBR (infekční bovinní rinotracheitida – pozn. red.) v Česku už nevyskytuje.

Repopulace i výhodná prevence

Změnu do veterinární péče přineslo podle ředitele Svazu chovatelů prasat Jana Stibala také více než deset let staré rozhodnutí státu o repopulaci chovů, tedy kompletní likvidaci zvířat. „Vyčištění a vydezinfikování stáje a následně nákup nových, zdravých zvířat pomohl velmi výrazně zlepšit zdravotní stav populace,“ říká Stibál. Podle něj se proměnil i přístup chovatelů. „Chovy, které repopulovaly, zjistily, o kolik lepších výsledků je možné dosáhnout se zdravými zvířaty, a zároveň také to, že je repopulace i přes státní podporu velmi nákladnou akcí. Proto je dnes jednou z dominant veterinární péče prevence a biologická bezpečnost,“ uvádí.

Prevence je výhodná i z ekonomického hlediska. „Veterinární péče není pro chovatele v Česku tak nákladná jako jinde v EU. Značná část prostředků na tuto péči se přesunula na vakcinaci – tedy na prevenci vzniku onemocnění jako takového,“ potvrzuje prezidentka Komory veterinárních lékařů Petra Šinová. U hospodářských zvířat se však léčba významně prodrazí, pokud jde o léčiva. Skot dosahuje hmotnosti přes půl tuny a množství léčiva je z toho důvodu o násobky větší než třeba u domácích zvířat. „Koně, kteří se dnes řadí spíše mezi hobby zvířata, jsou na náklady ještě náročnější. Zde se léčba, především chirurgická, může pohybovat až okolo statisíců korun,“ dodává.

Na zdravotní péči zvířat dohlíží kromě chovatelů plošně i Státní veterinární správa. Vloni provedla 5734 kontrol v chovech, které v bezmála sedmi procentech vykazaly pochybení. Úřad se zaměřil především na monitoring nákaz v chovech zvířat, kontroly přesunů zvířat a provádění preventivních opatření v chovech. V porovnání s předešlým rokem počet kontrol vzrostl, ale počet odhalených nedostatků klesl.

Vyřazení zvířat ze zdravotních důvodů se podle Soni Jelínkové ze Svazu chovatelů holštýnského skotu také každoročně snižuje. „To je důkaz zlepšování zdraví stád. K vyřazení nemocných zvířat dochází v případě závažného onemocnění či v případě opakujících se problematických onemocnění,“ vysvětluje.

K takovému pokroku podle ní dochází díky razantní změně přístupu k léčbě dojnic. „Jednak se mnohem více chovatelé věnují prevenci, jednak napomáhají i moderní technologie,“ říká Jelínková. Chovatelé jsou schopni získat mnohem větší množství dat, která přispívají včasnému odhalení nemoci zvířat.

Díky pedometrům měřícím aktivitu zvířat nebo takzvaným žvejkometrům, které monitorují příjem potravy, lze vytipovat krávu, kterou by měl co nejdříve vyšetřit veterinář. Právě toto včasné zachycení odchylek od standardu umožňuje používat slabší léky, které jsou šetrnější ke zdraví zvířete, a také předejít možným komplikacím nemoci.

Léčba, nebo usmrcení?

U běžných onemocnění, která se mohou u jednotlivých zvířat vyskytnout ve stejné míře jako u člověka, mívají chovatelé ve spolupráci s veterinárním lékařem nachystané lékařské postupy, které usilují o cílenou léčbu a omezení podávání antibiotik. Na trh se navíc dostávají nové druhy léčivých látek, což umožňuje vybrat vhodný lék na danou chorobu. Přednost mají takové léky, které zaberou napoprvé a zbytečně neprodlužují dobu léčby.

Na prvním místě se v případě nemoci hospodářského zvířete zohledňuje užitek, tedy přínos zvířete, jako je produkce mléka, masa, vajec, ale také genetický potenciál. Podle Petry Šinové existují celkem tři možnosti, jak onemocnění řešit – porážka, usmrcení, nebo léčba.

„Rozhodnutí o tom, kdy ještě zvíře léčit a kdy ho naopak utratit, je na veterináři a chovateli. Hlavními faktory bývá to, jestli příliš netrpí a jestli je nějaká šance na jeho uzdravení. Jak úhyn, tak utracení zvířete, pokud se na to podíváme čistě ekonomickým pohledem, je vždy ztráta a chovatel má sa-

ká prezidentka komory. Třetí možností je pak léčba zvířat, kdy se používá takzvaná ochranná lhůta, tedy doba, po kterou se léčivé látky nachází v těle zvířete, a vyřazují ho tím na určitou dobu z produkce.

Například u mléčného skotu jsou onemocnění nejčastěji spojená s produkcí mléka. Podle prezidentky Petry Šinové se jedná především o onemocnění mléčné žlázy, metabolická onemocnění spojená s vysokou produkcí a onemocnění vázaná na porod a poporodní období nebo onemocnění končetin. U telat se nečastěji vyskytují onemocnění dýchacích cest, trávicího systému a onemocnění pupku.

„Pro diagnostiku onemocnění mléčné žlázy – mastitidy – napomáhá i takzvaná faremní kultivace, při níž se na Petriho misku kultivuje vzorek mléka a na základě výsledků lze zahájit antibiotickou léčbu,“ vysvětluje Soňa Jelínková ze Svazu chovatelů holštýnského skotu.

V některých kravinách, jako například v kravině v Bělé u Staré Paky, se diagnostika mléka provádí při každém dojení. Tento kravin má systém automatizovaného robotického dojení. Teprve poté, co stroje zkontrolují kvalitu mléka, je puštěno do společného zásobníku. Takto chovatelé například zjistí, že má dojnice zánět i tři dny předtím, než by to odhalilo pozorování vnějších příznaků pouhým okem.

Chovatelé jsou navíc kontrolováni nejen ze strany Státní veterinární správy, ale také ze strany mlékáren. Za porušení pravidel, jako

Chirurgická léčba koní je finančně náročná. Může dosahovat až statisícových částek.

Foto: iStock

~
Rozhodnutí o tom, kdy ještě zvíře léčit a kdy ho naopak utratit, je na veterináři a chovateli. Hlavními faktory bývá to, jestli příliš netrpí a jestli je nějaká šance na jeho uzdravení.

možřejmě zájem zvíře prodat,“ říká Jan Stibál. Upozorňuje však, že v případech zvlášť nebezpečných chorob, uvedených v zákoně, žádná léčba nebývá ani zahájena a celé stádo je utraceno. Jedná se o nemoci, které jsou buď přenosné na člověka, nebo jsou u zvířat vysoce nakažlivé a prakticky neléčitelné.

Pokud je zvíře neinfekční, třeba má metabolická onemocnění, a je schopno převozu, je možné jej poslat na porážku. V případě těžkých stavů, jako jsou rozvinuté infekce nebo zranění znemožňující porážku, se přistupuje k bezbolestnému usmrcení – takzvané eutanazii. „V žádném případě chovatel nenechává zvíře svému osudu. Také zákon nařizuje ukončit utrpení zvířete,“ podotý-

je například ochranná lhůta, kdy se mléko nemocné krávy nesmí prodávat ani se dostat do potravin, jsou uvalované přísné sankce.

Ekologický chov prospívá zdraví

Nevládní environmentální organizace Hnutí Duha pak uvádí, že třeba v ekologickém zemědělství platí dvojnásobná ochranná lhůta pro ukončení léčby. Chovatelé musí nechat zraněná či nemocná zvířata také neprodleně ošetřit. Upřednostňují se přírodní přípravky rostlinného původu a homeopatika.

Pouze v krajních případech se po doporučení veterináře přistupuje na veterinární léčiva nebo antibiotika. Spotřebu antibiotik přitom může snížit dobrá péče o zvířata. Bě-

Zdraví zvířat vždy závisí na přístupu konkrétních ošetřovatelů, zootechniků a veterinárního lékaře.

Foto: iStock

Minimální standardy ochrany hospodářských zvířat

- Cirkulace vzduchu, prašnost, teplota a relativní vlhkost vzduchu, koncentrace plynů, osvětlení a hluchost nesmí překračovat meze škodlivosti.
- Musí být umožněna denní kontrola zdravotního stavu, kondice a pohody zvířat.
- Musí být umožněna mechanická očista, dezinfekce, dezinfekce a deratizace prostor.
- Musí existovat oddělený prostor pro zvířata poraněná, nemocná, podezřelá z nákazy nebo vyžadující mimořádnou péči.
- Místo stání či ležení zvířete musí být přizpůsobené tomu kterému druhu i jeho velikosti a nesmí zvířeti ubližovat – nesmí v něm být velké štěrby, klouzavý povrch, třísky ani ostré hrany.

Zdroj: Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

hem dvou let až o 30 procent, po třech až čtyřech letech už zpravidla nejsou antibiotika potřebná vůbec, píše hnutí na svých webových stránkách.

Zdeněk a Dana Nejdlovi, kteří provozují chov plemenného dobytka na farmě Angus Nejdla v Kvaslicích na Klatovsku, tento přínos ekologického chovu potvrzují. „Zvířata skoro vůbec nejsou nemocná. Ovlivňuje to pastevní způsob chovu a čistá genetika,“ uvádí. Jimi chovaná zvířata jsou podle majitelů celoročně na pastvinách, kde mají pohyb,

čerstvý vzduch a přirozenou pastvu. Majitelé chovu služeb veterinářů podle jejich slov příliš nevyužívají, pravidelně však testují krev dobytka na IBR. „Utracení vlastně také neřešíme, pouze jednou kvůli zranění býka, který si při praní o pozici ve stádě zlomil packu. Z důvodu špatného zdravotního stavu nikdy,“ říkají a dodávají, že se v halách při konvenčním chovu podle nich léčí více. „Zvířata se tam dožívají nižšího věku, jsou méně vitální, nejsou v pohodě ani duševně,“ porovnávají odlišné podmínky. Soňa Jelínková však uvá-

dí, že zdraví zvířat přímo nezávisí na tom, zda se jedná o velkochov, či ekologický chov. „Především záleží na přístupu konkrétních ošetřovatelů, zootechniků a veterinárního lékaře. Mít v chovu zdravé dojnice je však cílem naprosto všech chovatelů, neboť jen zdravé a spokojené zvíře může produkovat dostatečné množství mléka, a tím i profitovat z ekonomického hlediska,“ uzavírá.

V oblasti životní pohody a podmínek chovu česká veterinární správa loni provedla celkem 1962 kontrol, při nichž zjistila 396 zá-

vad. To představuje 20,2 procenta kontrol s porušením platné legislativy. „Nejčastěji se jednalo o nevhodné podmínky chovu, omezování výživy a napájení, nezabezpečení nezbytných pomůcek nebo nedodržení minimálních standardů pro hospodářská zvířata,“ uvádí Petr Majer z tiskového oddělení úřadu. Z dalších zjišťovaných závad při kontrolách hospodářských zvířat jsou například neevidovaná hospodářství, neohlášení změn ve stavu chovaných zvířat a chov neoznačených zvířat, úniky zvířat nebo nesoučinnost.

Advertorial

HN061196

Atraktivitu zemědělství zvedají technologie i udržitelnost

Zemědělství je ekosystém, který nebude nikdy fungovat bez lidí, ale s dnešními technologiemi je možné si práci usnadnit, zefektivnit a udělat zábavnější, říká **Tomáš Travníček**, ředitel pro strategii fondu společnosti Verdi. Právě technologie podle něj představují jednu z motivací, jak do oboru přilákat i mileniály.

Zemědělství pro mnohé symbolizuje jen těžkou práci a nejisté výděly. Co by tedy mohlo do tohoto oboru přitáhnout právě mileniály? Zejména aby mohli práci vnímat i jako nějakým způsobem prestižní a atraktivní?

Ne s nadsázkou se říká, že zemědělství je životní styl. Je také pravda, že zemědělství má pověst velmi náročného oboru. Často se setkáváme s problémem vybalancování osobního a pracovního života, což nejčastěji odradí právě mladé lidi. V zemědělství se velmi často mluví o nízkých mzdách. Je to zažité z historie a tuto pachut si zemědělství nese stále. Dnes již toto tvrzení však není pravda. Samozřejmě že najdeme podniky, které drží mzdy velmi nízké. Bývají to ale zpravidla podniky, které mají své „konzervativní“ návyky.

Musí být dnes zemědělec hlavně technologicky zdatný? A je právě v tomto devíza mladých lidí, kteří se technologií nebojí?

V zemědělství se sbírá obrovské množství dat, která musíme umět analyzovat, jinak nám jsou k ničemu. Dříve se většina dat nosila v hlavě, dnes je dokážeme shromažďovat a analyzovat. Celé zemědělství se posunuje směrem k digitalizaci

a využívání moderních technologií, aplikací a IT softwaru. Zemědělství je ekosystém, který nebude nikdy fungovat bez lidí, ale s dnešními technologiemi je možné si práci usnadnit, zefektivnit a udělat zábavnější. Což může být zajímavé pro mladé uchazeče o zaměstnání.

Jaká je vaše vize mladých lidí v zemědělství? Co by pro ně mohlo být motivující, aby se v tomto oboru našli a udrželi?

Zemědělství prochází velkou proměnou. Stále více je vyvíjen tlak na ekologii, udržitelnost a efektivnost. To pro zemědělce znamená velkou výzvu. Zároveň však mají šanci tímto způsobem hospodaření oslovit mladší generaci, které už v mnohem větší míře záleží na životním prostředí a usiluje o jeho ochranu. Aktuálně je také vyvíjen tlak na novou techniku. Lidé si rádi vybírají stroje, se kterými budou pracovat. Dnešní technika nabízí pohodlí, čistotu a sofistikované technologie, které usnadňují práci, což zvedá atraktivitu tohoto povolání.

Jaké jsou vůbec dnes možnosti realizace mladých v zemědělských odvětvích? Jaké pozice se jim nejčastěji nabízejí?

Situace je na trhu taková, že se snažíte hledat lidi, kteří mají zájem pracovat v zemědělství. Jejich zkušenosti a dovednosti jsou až na druhém místě a jsou brány spíše jako výhoda. Hospodaření na zemědělské půdě je velmi specializovaná činnost. Mnohdy využíváme zkušeností stávajících zaměstnanců, agronomů a zootechniků.

Dnes jsou v zemědělství nabízena nejrůznější místa. Trošku mi to připomíná americký styl „ukaž,

Na novou techniku je vyvíjený neustálý tlak. Zemědělci si stroje rádi vybírají.

Foto: Verdi

co umíš“. Chcete být ředitelem zemědělské farmy a nemáte zkušenosti? Nevadí, my vás to naučíme. I takové inzeráty dnes naleznete na pracovním trhu. A je to zcela v pořádku. V zemědělství se musíme neustále vzdělávat a získávat nové poznatky. K tomu, abyste se stali dobrým zemědělcem, potřebujete hlavně pracovitost, zapálení pro věc a následně dobrého mentora.

Myslíte si, že mají mileniálové dobré povědomí, v čem vlastně zemědělství a chov zvířat spočívají? Je třeba v tomto ohledu případně i nějaké osvěty?

O zemědělství se zajímá mnoho lidí. Problémem je, že je v současné chvíli na zemědělce vytvářen tlak ze strany vlády, majitelů půdy a společnosti. Je to trošku takový hon na zemědělce. Často slychá-

vám, že zemědělci berou dotace. Musí vydělávat spoustu peněz, a ještě mají dotace. Když se bavím se svými vrstevníky o zemědělství, jsem mnohdy překvapen jejich myšlenkami. Většina z nich ví, z čeho je mouka, máslo a nejrůznější produkty, ale neví, jak je získáváme a kolik úsilí za tím stojí. Rozhodně je zapotřebí dělat osvětu. Všeobecně to není o mileniálech, kteří by neměli přehled o zemědělství. Týká se to i starší generace. Příkladem mohu být já sám. Když jsem přišel do prvovýroby, měl jsem velmi zkrácené představy o celém tomto odvětví. A to se v zemědělství pohybuji téměř 10 let.

► Rozhovor

Miroslava Kohoutová
miroslava.kohoutova@economia.cz

Dokážeme zjistit náladu zvířat. V páru se jim žije lépe, říká etolog Marek Špinka

Nálada je u skotu nakažlivá. Ať už dobrá nebo špatná. Kvalitu života zvířat, která žijí proto, aby nám dala maso a mléko, přitom mohou ovlivnit i detaily. Změna způsobu ustájení je jedním z nich. Stačí, když jsou telata v páru, a hned vidí svět optimističtější. Samota z nich totiž dělá pesimisty. Podle Marka Špinky, odborníka na etologii a welfare hospodářských zvířat, je třeba prolomit bariéry a změnit myšlení a zavedené systémy. „Po zvířatech chceme olympijské výkony, ale držíme je v ubytovnách pro námezdní pracovníky,“ přirovnává jejich život k tomu lidskému.

Je skot pesimistický, nebo optimistický?

Řekl bych, že je vyrovnaný. Vyrovnaný druh zvířete, který žije poměrně rozvázným a pomalým způsobem života. To souvisí s jeho velikostí, ale také s tím, jak se živí. Přijímá velké množství nízkokvalitní potravy a potřebuje dostatek času a klidu na to, aby ji stačil spást, zpracovat a přeměnit na tělesnou hmotu. Podle toho, jak se mu v životě daří a do jaké míry jeho podmínky odpovídají přirozené situaci, se kloní buď k pesimističtějšímu, nebo optimističtějšímu naladění. Zvláště to platí u telat, která jsou ve svém vývoji hodně závislá na specifických podmínkách. Na výživě od matky, kontaktu s ní i s dalšími telaty. V přirozené situaci leží tele po porodu víceméně skryto, matka je opodál a jen ho chodí kojít. Od druhého týdne se připojuje do takzvaných školek, do skupin telat, ve kterých stráví velkou část času. Jestliže jsou tyto podmínky pro jeho přirozený rozvoj splněny, tak má dobrou náladu, všestranně se rozvíjí a vnímá situaci pozitivně. V opačném případě, a to se nám právě ve výzkumu podařilo prokázat, má náladu špatnou.

~
Dojnice průměrně nadojí 25 až 30 litrů mléka denně, ta špičková i 60 litrů, ale v přirozené situaci by nadojila desetkrát méně.

Vy jste porovnávali reakci telat při ustájení samostatně a v párech. Jak výzkum probíhal a jaké jsou jeho výsledky?

Zejména se nám podařilo prokázat, že skutečně ta telata, která jsou ustájená v párech, mají lepší náladu a vidí svět optimističtější než ta, která jsou ustájena individuálně. Zajímavé je zmínit, jakým způsobem prokážete, že má zvíře lepší nebo horší náladu, protože se ho nemůžete zeptat. Metoda, která to umožňuje,

byla převzata z psychologie a nyní se široce uplatňuje u různých živočišných druhů. Spočívá v tom, že se telete v uvozovkách zeptáte, zda sklenici, ve které je polovina vody, vidí jako poloprázdnou, nebo poloplnou. V našem případě jsme je naučili, že když se objeví struk nalevo, bude v něm odměna ve formě mléka, zatímco struk napravo odměnu nedává. To jsme je naučili perfektně. Když se jim ukázal struk vlevo, vždy za ním šla, když vpravo, nikdy za ním nechodila. Následně jsme jim zlomyslně struk ukázali uprostřed a sledovali jejich reakci. Ukázalo se, že telata chovaná v párech, byla mnohem optimističtější a většinou tuto nejasnou rizikovou variantu vnímala jako pozitivní a pro mléko si šla. Telata chovaná jednotlivě byla pesimističtější. Obvykle k prostřednímu struku nešla, jako by předpokládala, že když věc není jasná, bude to špatně.

V praxi jsou telata ustájena samostatně?

Ano. V hospodářské praxi je naprostá většina telat ustájena individuálně. Od matky jsou

oddělena okamžitě po porodu a pak jsou přibližně osm týdnů krmena mléčnou náhražkou.

Váš výzkum tedy ukázal, že stačí relativně málo, dát dvě telata k sobě, a výrazně tím zlepšíte jejich welfare?

Přesně tak. Sociální zkušenost je pro ně podstatná a individuální ustájení jim odebírá prvek důležitý pro jejich přirozený vývoj. Proto je třeba zkoumat, jak to jde prakticky dělat jinak. Navíc řada jiných výzkumů ukázala, že obavy z párového ustájení, jako nakažení nějakou chorobou či horší růst, jsou neopodstatněné. Neexistují negativa, zato převažuje jedno velké pozitivum: Mají lepší kvalitu života.

Jaké další problémy v hospodářské praxi vidíte?

Základním problém je, že po zvířatech chceme moc a poskytujeme jim málo. Vysvětlím to na příkladu. Dojnice průměrně nadojí 25 až 30 litrů mléka denně, ta špičková i 60 litrů, ale v přirozené situaci by nadojila desetkrát méně. Podobné je to u prasat. Místo přirozeného počtu pěti selat jich mají 20. A kuřata? Ta rostou pětikrát rychleji, než je pro ně přirozené. Přestavte si to u šestiletého dítěte, které by mělo vážit kolem 20 kilogramů. Kuřata byla vyšlechtěna tak, jako kdyby šestileté dítě vážilo sto kilo. Nároky na produktivitu jsou ohromné. Společnost chce mít potravin živočišného původu co nejvíce za co nejnižší cenu. Farmáři mají potom omezené možnosti, co pro zvířata mohou udělat, pokud nechtějí zbankrotovat. Nemohou jim poskytnout to, co bychom poskytli špičkovému sportovci. Po zvířatech chceme olympijské výkony, ale držíme je v ubytovnách pro námezdní pracovníky.

Také čelí bolestivým zákrokům.

Ano, například kanečkové jsou v naprosté většině českých chovů kastrování bez jakéhoko-

Marek Špinka (65)

Vystudoval zoologii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Svoji pracovní dráhu započal ve Výzkumném ústavu psychiatrickém v Bohnicích a následně ve Fyziologickém ústavu tehdejší Československé akademie věd, kde se zabýval etologií laboratorního potkana. Od roku 1987 pracoval ve Výzkumném ústavu živočišné výroby, kde se zaměřoval na chování a welfare hospodářských zvířat. Nyní se na České zemědělské univerzitě zabývá etologií sociálního chování a na Filozofické fakultě UK přednáší srovnávací a evoluční psychologii. Ve svých výzkumech zkoumá mimo jiné možné aspekty různých typů ustájení. V současnosti se zaměřuje na hru u zvířat a její důležitost pro mladé savce. Je spoluautorem řady vědeckých publikací.

Telata jsou ve svém vývoji hodně závislá na specifických podmínkách. Na výživě od matky, kontaktu s ní i s dalšími telaty, říká Marek Špinka.

Foto: iStock

liv umrtvení nebo omezení bolesti. Přičemž je prokázáno, že tato bolest je velmi intenzivní a dlouhodobá. Trochu paradox, když u pokusů s laboratorními zvířaty byste nic takového provést nemohli. Museli byste mít složité povolení a prokazovat, že přínos převáží nad utrpením. U selat se nic takového nedělá. Nejsou na to peníze a lidé chtějí mít levné vepřové. Nepochybně tu řešení je, například porážet kance při menší váze, kde to, že nejsou kastrování, se jen s velmi malým rizikem může odrazit na kvalitě masa. To by se ale celý systém musel přenastavit.

Přesto i malá změna může mít velký vliv na životní pohodu zvířat. Máte nějaké tipy, co by chovatelé mohli dělat?

Zprvte chtít po zvířatech jen tolik, kolik dokážou za daných podmínek zvládnout. Kráva má přirozenou délku života kolem deseti let, v praxi se dožívá čtyř. Postupně chovatelé přicházejí na to, že ne vždy maximální výkon znamená i maximální zisk. Další věcí je šlechtění, které se nyní posouvá směrem k dlouhověkosti. Přednost se dává nejen zvířatům, která mají vysokou produkci, ale i těm, která jsou zdravější a žijí v chovech déle. Posledním tipem je již zmiňované párové ustájení telat. Zde to chce určitou změnu myšlení a zavedení systému. Chovatelé jsou z dobrých důvodů konzervativní, takže jde jen o to prolomit tuto bariéru. Jakmile se na několika farmách uvidí, že tento systém funguje velmi dobře, je pravděpodobné, že se k němu přidají další a další farmáři.

Situace se ale již nyní výrazně zlepšuje, ne? Vidím kolem sebe vlnu bio a starání se o to, v jakých podmínkách žilo zvíře, jehož maso jíme.

Pokud vidíte vlnu, žijete trochu v bublině. Je to nějaká vlna na malé zátocce toho rybníka.

Takže nejenže je nakažlivá špatná nálada, ale i ta dobrá.

Nepochybně. Oba typy nálad jsou nakažlivé. Celosvětové výzkumy v aplikované etologii ukazují, že ty takzvané afektivní stavy zvířat, to znamená bolest, hlad, strach, nebo naopak radost ze hry, nasycení, mají důležitý sociální rozměr. Zvířata vnímají, jak jsou na tom jiná zvířata, říká se tomu emoční nakažlivost. O to důležitější je afektivní stav zvířat sledovat, protože se může znásobit, multiplikovat.

V praxi by tedy měla být podporována hra a chov ve skupinách?

Ano. Dát telatům dostatečnou možnost prostoru pro takzvanou lokomoční hru, která spočívá v rychlém poskakování, úprcích, pronásledování, otočkách.

Jakou vidíte budoucnost chovu skotu s ohledem na welfare?

Jednoznačně bude docházet k postupnému zlepšování. Pokud se ale celý systém konzumace a poptávky po levných potravinách živočišného původu nezmění, změny budou jen pomalé. Přesto bude narůstat počet chovů s vyšší kvalitou života zvířat. Větší změny se pak budou odehrávat ve dvou směrech. V oblasti moderních technologií, kdy budeme o zvířatech vědět více a individuálně sledovat jejich potřeby, a v hledání alternativ k bolestivým zákrokům.

Přes všechny typy chovu je už zřejmé, že pohoda a kvalita života zvířete je důležitá. Nejen pro chuť masa.

Foto: iStock

Naprostá většina živočišných produktů je z konvenčního zemědělství. Změna ale nastává. Přes všechny typy chovu je už naprosto zřejmé, že pohoda a kvalita života zvířete je důležitá a promítá se do kvality produktu, která nespočívá jen v tom, jak chutná. Pokud chce farmář úspěšně chovat zvířata způsobem s vysokou úrovní welfare, musí celý chov tímto způsobem zaměřit. Namísto důrazu na vysokou efektivitu ve velkém objemu s minimem práce se musí zaměřit na mnohem lepší, intenzivnější péči a individuální sledování. Zároveň musí zabezpečit, aby se jeho produkt prodával za vyšší cenu.

Jak vůbec životní pohodu skotu ovlivňuje interakce chovatele?

Naprosto zásadně. Aby celý systém fungoval, musí s ním být farmář sžitý, rozumět mu, věnovat se mu, investovat do něj a hlavně v něm vytrvat. Zemědělství je záležitost ohromné vytrvalosti a vztah člověka ke zvířatům hraje klíčovou roli. V současné době je důležitý i další faktor, kterým jsou moderní technologie. Ty dokážou velmi efektivně a informovaně hlídat to, co člověk sám svou kapacitou nezvládne. Například řada rodinných farem přechází z ručního dojení na automatické dojící roboty. Ti jim ušetří mnoho práce, hlídají dojení a farmářům předávají informace, které

mohou zavčas odhalit případný problém. Navíc dojnice vstupují do dojírny, kdykoli chtějí.

Četla jsem o tom, že umělá inteligence dokáže poznat náladu zvířat, na druhou stranu i o tom, že je velmi obtížné odhalit, jak se skot cítí. Jde to tedy? Jak poznám vystresovaný skot?

Skutečně to jednoduché není. Navíc neexistuje jeden stres. Dojnice je vystresovaná, když ji něco bolí, je nemocná, nemá si kam lehnout, když s ní chovatel špatně zachází a tak dále. Vždy je třeba znát konkrétní stav u konkrétního druhu. To umělá inteligence zatím v nějaké rozumné míře efektivitu neumí, protože jak říkáte, je to obtížné. Třeba prasata jsou neurotická zvířata, která velmi rychle na něco reagují. Naproti tomu skot je takové stoické zvíře, které příliš nedává najevo, co se uvnitř něho děje. Můžeme ale pozorovat jednotlivé stavy. Například technologie pozná, jak zvíře zatěžuje všechny čtyři končetiny, a podle toho zjistí, když kulhá. Nepochybuji o tom, že během deseti patnácti let bude tato technologie běžná. V současnosti je zhruba třetina dojnic poražena dříve, protože se toto kulhání neodhalilo včas.

Na jakých výzkumech nyní pracujete?

Nyní dokončujeme výzkumy, které jsme dělali v oblasti chovu skotu. Z nich se nám rýsují dva zajímavé výsledky. První výsledek ukazuje, že telata chovaná v malých skupinách lépe snášejí bolest. V hospodářské praxi jsou podrobena takzvanému odhrožování. Jedná se o velmi bolestivý zákrok, při kterém se rozžhaveným železem vypálí zárodky rohů. Naše výzkumy ukazují, že telata to sice vždy bolí stejně, ale ta žijící ve skupinách se s bolestí vyrovnají lépe a rychleji se vracejí k normálnímu chování. Druhý výsledek souvisí se hrou a její důležitostí. Ukazuje se, že tele, které má menší chuť ke hře, protože například nemá dobrou možnost přijímat potravu, sníží chuť ke hře také u ostatních. Nálada se přenáší.

~
Prasata jsou neurotická zvířata, která velmi rychle na něco reagují. Naproti tomu skot je takové stoické zvíře, které příliš nedává najevo, co se uvnitř něho děje.

Inzerce

STÁJOVÁ A PASTEVNÍ TECHNOLOGIE

STUDIE, PROJEKTY A REALIZACE STAVEB

ROBOTICKÁ STÁJ A AUTOMATIZACE

TECHNOLOGIE PRO CHOV HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT

- Dodáváme soubor komplexních technologických zařízení pro farmy.
- Od jednotlivých zařízení pro ustájení, nebo krmení telat, až po plnohodnotné farmy s produkcí mléka, hovězího masa, chovem telat nebo výkrmem.
- Jsme výrobní firmou, která ctí kvalitu a poctivě jedná se zákazníky.
- Kombinujeme odborné znalosti s moderními technologiemi a starou dobrou řemeslnou zručností.

📍 Dražice u Tábora ✉ info@vracek.cz
🌐 www.vracek.cz | www.farmshop.cz
☎ +420 381 239 010 | +420 605 834 016

V. RACEK
stáje pro skot

HN060388

Reportáž

Anežka Hesová

anezka.hesova@economia.cz

Na ekofarmě roku si místo na nocleh krávy vybírají samy

Není chovatel jako chovatel. Když je člověk od podstaty srdcař a dělá svoji práci poctivě, znamená to pak, že i dobytek se může cítit téměř jako v nebi. Na farmě Kateřina o to každopádně usilují.

„Taky jste jako děti nesnášeli hovězí? Já si pamatuji, jak se to vařilo dva dny a stejně bylo maso tuhé, že se nedalo jíst,“ pronáší po přivítání se smíchem Kateřina Loosová, když nám na svém statku Kateřina nabízí ovocný koláč a domácí rybízovou šťávu. O hovězím z její farmy ale kolují docela odlišné zvěsti.

Dobytěk z rodinné farmy Kateřina má pověst prvotřídní. Dokazuje to i fakt, že se letos majitelé mohou radovat z titulu Nejlepší ekofarma roku. Cenu každoročně propůjčuje úspěšným chovatelům PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců společně s Nadačním fondem Richarda Bartáka. Není ale zdaleka jediným oceněním Loosových, kterým se mohou pyšnit. Z vyznamenání, medailí, cen a plaket, které si vysloužili v českých i mezinárodních chovatelských soutěžích, mají doma už celou hradbu. Ta letošní má tvar keramického hrnce se soškou ležící krávy na pokličce, jak se můžeme přesvědčit na vlastní oči.

Čeští průkopníci

Adolf a Kateřina Loosovi se pro plemenný chov rozhodli před bezmála třiceti lety. Dnes se jim v okolí Hory Svaté Kateřiny v Krušných horách pase na 210 hektarech luk asi sto padesát krav, telat, jalovic a býků. „Tady v Československu dřív nebyl klasický masný dobytek. Chovala se tu česká straka, ta se nejdřív musela vydojit a teprve potom šla na jatky,“ vysvětluje farmářka, proč mají Češi na hovězí maso zpravidla špatné vzpomínky. V současné době už je ale situace jiná a zájem o kvalitní produkci masa roste.

„Lidé dnes často poptávají argentinské steaky, ale netuší, jakým výrobním procesem to maso z amerického velkochovu prošlo. Stokrát lepší by pro ně bylo poctivé hovězí ze Šumavy, z Krkonoš nebo tady z Krušných hor,“ říká Adolf Loos, který pochází přímo z Hory Svaté Kateřiny, malé obce na Mostecku nedaleko česko-německé hranice. „Tady měl dřív kravku každý. Jednak aby se zahřál barák a jednak aby bylo co nadojit a aby bylo nějaké maso,“ doplňuje svého muže Kateřina s dovětkem, že plán založit hospodářství byl jejich společný. Jejich záměrem ale rozhodně nebyl konvenční chov uvázaného, vystreso-

vaného dobytka. Od začátku si přáli mít farmu, kde by zvířata byla opravdu spokojená. „Rozdíl není jen v počtu kusů nebo v tom, že nepoužíváme růstové hormony a antibiotika. My se hlavně snažíme být se zvířaty v kontaktu a respektovat je,“ popisuje ekologické farmaření Adolf. Jako konkrétní příklad třeba uvádí, že když zvířata v zimním období nocují venku na pastvině, chovatelé sledují, kam zalehnou, a teprve potom jim tam dovezou krmení a nastýlání. Empatie zkrátka nemůže chybět ani na farmě.

~
Nejde jen o to, že nepoužíváme růstové hormony. Snažíme se být se zvířaty v kontaktu a respektovat je.

Na chov i na maso

Pro své hospodaření si manželé vybrali dvě francouzská plemena Limousine a Salers. Oba druhy pochází z Centrálního masivu ve Francii, první je vyšlechtěné na produkci masa a druhé je rustikální plemeno, které se i dojí. Loosovi ale mléko nezpracovávají, soustředí se na šlechtění dobytka. „Devadesát procent našich zvířat je v plemenné knize. Jalovice se zařazují do chovů u nás i v zahraničí a býci, když projdou testem a splní předepsané podmínky, se stanou státem uznanými plemeny, kteří mohou fungovat ve stádech,“ vysvětluje farmář. Ostatní kusy odvezou na jatky a prodají na maso.

Ke zpracování masa si Loosovi budují na svém statku i vlastní bourárnu. „Na každé farmě má být prodej ze dvora,“ tvrdí Kateřina a doufá, že stavbu zkolaudují letos na podzim. Cestou k zimovišti mívají velkou hromadu balíků sena a Adolf nás zavede do jejich třídění. Každý z nich je označený podle luk, ze kterých seno pochází. Porost jednotlivých luk má totiž různé složení, a krávy tak dostávají krmivo, které nejlépe odpovídá tomu, co potřebují. „Ani člověk nemůže jíst pořád jen rízky, občas je dobré dát si chleba nebo nějakou zeleninu,“ dodává farmář s tím, že přesně ví, co která louka dává, a díky tomu připravuje kravám optimální jídelníček.

Protože je léto a zvířata jsou na pastvinách, v krytém zimovišti na nás žádná kráva nečeká. Probíhá tu údržba a úklid velkých kotců, kde bývají krávy ustájené od října do dubna. Je vidět, že i tady mají zvířata určitou volnost, v každém kotci je místo pro osm až devět krav a telata tu mají speciální průlezy, kterými mohou přecházet do vlastního prostoru. „Říkáme tomu školka. Telátka tam mají sušší podestýlku a hlavně klid. Když si jejich mámy

Na ekologické farmě chovají dva typy francouzských plemen – Limousine a Salers. První je vyšlechtěné na produkci masa a druhé je rustikální plemeno, které se i dojí.
Foto: Honza Mudra

~
Lidé často poptávají argentinské steaky, ale netuší, jakým výrobním procesem maso z amerického velkochovu prošlo.

vyřizují hierarchii, mláďata to hned pochopí a jdou si po svém," popisuje Kateřina. Potom nám ukazuje hlavové zábrany, jednoduchá zařízení, která dokážou podržet krávy hlavu přímo v místě stání. „Když třeba bereme kravám krev, nechceme je zbytečně stresovat. Jakmile totiž zvíře naháníte do úzké uličky, hned to vycítí a je zbytečně v tenzi. My raději využijeme místo, kam se krávy chodí dvacetkrát denně nažrat, a tam, kde prostrkují hlavu, je na chvíli zafixujeme. Je to pro ně přirozenější, radíme to i začínajícím chovatelům,“ líčí proces farmářka.

~
Někdo nahání dobytek koněm, někdo se psy. My ale máme pro krávy dobré slovo.

Kontaktní vztah

Za zvířaty musíme vyrazit na pastvinu. Souseď, které potkáváme cestou, nás přátelsky zdraví úsměvem nebo zamáváním. „Hora Sváté Kateřiny je sice město, ale má jen 460 obyvatel. Všichni se tu známe,“ vysvětluje Adolf.

Stádo Limousine najdeme na nejvyšším místě pastvin. První jde Adolf, aby se zvířata nebála. To ale nehrozí, krávy jsou zvědavé a jdou nám naproti. Správně doufají, že jim návštěva nese něco dobrého. „Chodíme za nimi denně a je to znát. Normálně zvířata před lidmi prchají, to je logické. Když člověk vyžene dobytek na jaře a pak ho ty krávy nevidí, dokud jim nepříjde sebrat krev nebo tele, co by se na něj těšily! S námi se krávy vidí pravidelně a jsou potom kontaktnější. Někdo nahání dobytek koněm, někdo se psy, ale my jim dáme pamlssek, zavoláme na ně a ony přijdou samy. Místo psa máme dobré slovo,“ usmívá se Kateřina.

Krávy do sebe strkají nad kýblem obilných granulí, některé nás okukují nebo očichávají. Kvůli bezpečnosti jsou odrohované, a tak příliš nenahání strach. Mají čistou, světle hnědou srst, pod kopyty svěží travu a výhled do malebné krajiny. Napadá mě, že tady bych snad chtěla být i krávou, a Kateřina přikyvuje. Nejsem prý první, kdo tohle říká.

Druhé stádo musíme na členité pastvině chvíli hledat. „Včera byly holky nahoře u lesa,“ vzpomíná Kateřina a za chvíli je opravdu zahlédneme ve svahu. Krávy z plemene Salers jsou mohutnější a tmavší, mají obrovské rohy a budí větší respekt. I na nich však poznáme, že nás vítají. Býci mají oddělené stádo, chovatelé je připouštějí jen na jaře, aby telátka přišla na svět pod střechem.

Klopýtáme přes kamenitou pláň, která připomíná jejich domovinu ve francouzském Centrálním masivu. I podnebí je tu docela podobné. „Je ale strašné sucho,“ povzdychne si Adolf. „Tam, kde dřív bývaly mokřady, že byste v nich ztratili holínku, dnes projedete v sandálech.“ Podle jeho slov to má vliv především na zásoby krmiva, které farmáři musí připravit na zimu. Víc než počasí jim však komplikuje práci papírování. „Úřední šiml je náš největší nepřítel,“ stěžuje si Kateřina. „Kvůli dotacím musíme projít mnoha zbytečnými kontrolami a vyplňovat stále dokola stejné údaje, protože ten systém není vůbec navzájem propojený. Někteří úředníci ani nerozumějí tomu, co kontrolují, a my s tím máme spoustu starostí.“

Mnohem raději by Loosovi trávili čas se svými zvířaty nebo s návštěvníky, kteří často přijíždějí na exkurze. Dělat osvětu manžele baví, i když se občas setkávají s úsměvnou neznalostí: „Jednou nám tu paní učitelka varovala děti, ať si dají pozor, aby je kráva nekousla. Museli jsme jí vysvětlit, že je to býložravec,“ vypráví Kateřina. Jindy jsou děti překvapené z velikosti zvířat, protože v knížkách je třeba kreslená ovce stejně velká jako kráva.

A pokud jde o ocenění, berou je farmáři jako vyústění své dlouhodobé práce. „Jak říká žena, asi to děláme dobře. Nevymýšlíme nic extra, jen se to snažíme dělat poctivě a tak to budeme dělat dál,“ uzavírá Adolf.

Farma Kateřina

- Založena byla roku 1995 manželi Loosovými
- Uzavřený obvod stáda je 150 kusů
- Hospodářské pozemky mají rozlohu 200 hektarů
- Roční obrát farmy je 5,5 milionu korun

Manželé Loosovi získali letos ocenění Nejlepší ekofarma roku (foto nahoře). Z trofejí mají už doma hradbu (foto vlevo). Sami se domnívají, že nedělají nic extra, jen jsou poctiví. Foto: Honza Mudra

Inzerce

NOVINKA

BUDOUCNOST
ZEMĚDĚLSTVÍ
POLNÍ ROBOT
AGXEED

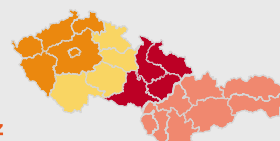

agri-precision
NAVIGACE A MONITORING ZEMĚDĚLSKÉ TECHNIKY

AGRI-PRECISION s.r.o.
U Malovaného Mlýna 1509
664 91 Ivančice

info@agri-precision.cz www.AGRI-PRECISION.cz

+420 702 160 560
+420 724 914 989
+420 720 965 405
+421 948 873 397

HN061037

Český chmel

Marek Zouzalík
marek.zouzalik@economia.cz

Pěstujeme odrůdu, jež je stará už tisíc let

Chmel, který je často označován jako zelené zlato, představuje jeden z našich nejvýznamnějších vývozních artiklů. Každoročně z České republiky putují do celého světa tisíce tun cenné suroviny, která je pro výrobu piva nezbytná.

Garance kvality i původu

Český chmel je díky své výjimečnosti a charakteristickým vlastnostem považován za nejkvalitnější na světě. Na trhu by neměl být zaměnitelný, měl by být zpětně vysledovatelný. Tuto garanci od všech producentů evropského chmele požaduje i taxonomie Evropské unie. Česká republika v nedávné době zavedla jako vůbec první nový systém pro označování chmele, který byl přijat Mezinárodním sdružením pěstitelů chmele (IHGC). To sdružuje pěstitele plodiny z 21 zemí světa, kteří dohromady obhospodařují více než 98 procent ploch, na kterých se chmel pěstuje.

Dvojice trojmístných kódů identifikuje nejen konkrétní odrůdu a zemi původu, ale také konkrétní chmelařskou oblast. V rámci certifikace, která slouží k prokázání kvality a původu chmele, se jedná o další nástroj, jenž chrání jak pěstitele, tak i odběratele před možným paděláním této komodity, které by v případě specifčnosti českého chmele bylo velmi poškozující.

Výjimečnost českému chmelu propůjčuje nejen odrůda, ale také půda, na které se chmel pěstuje. V případě Žateckého poloraného červeňáku je za tím těžší půda, takzvaná červen-

Certifikace chmele je důležitá pro pěstitele i pivovary. Český chmel z Žatce je považován za nejlepší na světě, a proto je třeba jej chránit před paděláním, říká Zdeněk Rosa. Foto: archiv Chmelařství

ka, která dobře zadržuje vodu a která je pro Žatecko typická. Zároveň se díky blízkosti Krušných hor, tvořících dešťový stín, jedná o nejsušší oblast České republiky. „Odrůda, kterou zde pěstujeme, je prakticky identická s tou, která se zde pěstovala před tisíci lety. V zahraničí se již od pěstování původních odrůd často upouští a pěstují se tam odrůdy, které vznikly křížením,“ říká úvodem Zdeněk Rosa, předseda představenstva Chmelařství, družstva Žatec. „Jedinečné chemické složení

u nás vypěstovaného žateckého červeňáku je tedy důvodem, proč jej u nás zahraniční pivovary stále kupují, ačkoliv tato odrůda má ve srovnání s jinými menší úrodu, a je tedy i podstatně dražší,“ uvádí.

Zahraniční pivovary, které vaří spodně kvašená piva plzeňského typu, si nahrazení českého chmele jiným, levnějším nemohou z reputačních důvodů dovolit. Jiné chmele totiž nedodají pivu tu výjimečnou specifickou chuť, pro kterou je tento pivní styl vyhledá-

ván, ale jen hořkost. Pivo vyrobené z jiného než českého chmele tak může poznat i běžný konzument. Trne po něm v puse a může se projevit i nepříjemná hořkost na kořeni jazyka.

„Chmele, které se pěstují například v Německu, mají sice vysokou hořkost, ale neobsahují to aroma, které je pro český chmel charakteristické. A právě ten charakteristický poměr hořkosti a dalších aromatických látek způsobuje něco, co lze nazvat pitelostí. Prostě, vytváří tu potřebu znovu se napít,“ poznamenává v této souvislosti Zdeněk Rosa.

Česko patří k světové špičce

V roce 2021 se chmel ve světě pěstoval na celkové ploše 62 634 hektarů. Po Spojených státech amerických a Německu je Česko s osmi procentním podílem na této ploše třetím největším pěstitelem chmele na světě. Pro srovnání, pěstitele v USA obhospodařovali celkem 41,1 procenta této plochy, přičemž německý podíl činil 33,1 procenta. Převážná část českého chmele, to je 70–80 procent roční produkce, je vyvážena do zahraničí. Jeho odběratele je tak možné nalézt prakticky po celém světě. V Asii jsou největšími odběrateli českého chmele zejména Čína, Japonsko a Vietnam. Z evropských zemí patří mezi nejvýznamnější odběratele Rusko, Německo, Belgie, Itálie a také Spojené království. Český chmel má však významné odběratele i v teritoriu Severní a Jižní Ameriky – mezi ty největší se řadí Spojené státy americké, Kanada a Brazílie. Relativně velké množství českého chmele je vyváženo i do Austrálie.

„Plocha, na které je v České republice chmel pěstován, je víceméně stabilní. Každý rok je však jeho produkce ovlivněna průběhem počasí. V roce 2021 jsme zaznamenali rekordní výnosy, protože podmínky pro pěstování byly ideální. Bylo dostatečné množství dešťových srážek a panovaly mírné teploty. Letos bylo velmi teplé počasí a minimum srážek, což způsobí propad produkce přibližně až o polovinu. Vysoké teploty se mohou projevit i na obsahu hořkých látek. Obecně však lze konstatovat, že trend, pokud se týká výnosů, je celkově rostoucí,“ vysvětluje Zdeněk Rosa.

Stát má chmel pod kontrolou

Pěstování chmele a jeho certifikaci upravuje zákon o ochraně chmele. Aktuálně byla v Senátu Parlamentu České republiky schválena novela tohoto zákona, která by kromě jiného

Inzerce

AG info[®]

software pro zemědělství

Dokonalý přehled o zemědělské firmě

- ✓ Zemědělský GPS monitoring – vyhodnocení práce na bloku, spotřeba PHM, pracovní výkazy, podklady pro zelenou naftu
- ✓ Automatická agronomická evidence – nejpropracovanější systém kontrol, hlídání nitrátové směrnice, postřiků
- ✓ Zemědělský docházkový systém – akceptuje specifika zemědělství
- ✓ Sledování manuální práce – měřte výkon přímo na poli (např. sběr ředkviček)
- ✓ Mechanizace – hlídáme servisní prohlídky
- ✓ Pachtovní a podpachtovní smlouvy, směny, vyhodnocení právního užívání půdních bloků, snadné a rychlé sestavení smluv, návrhy směn, Evidence půdy je nejpoužívanější software v ČR
- ✓ Software pro živočišnou výrobu – pro profesionály i drobné chovatele
- ✓ Evidence akcionářů nebo majetkových podílů v družstvu

30 let s českými zemědělci

www.aginfo.cz

- ✓ GPS monitoring
- ✓ Agronomická evidence
- ✓ Docházkový systém
- ✓ Evidence manuální práce
- ✓ Pachtovní smlouvy
- ✓ Zelená nafta
- ✓ Živočišná výroba
- ✓ Další zemědělské agendy

+420 491 615 450

aginfo@aginfo.cz

měla umožnit modernizaci evidence chmelnic a přispět k zajištění odrůdové pravosti a kvality chmele. Samotné ověřování chmele a chmelových produktů bude po této novelizaci zakotveno přímo v zákoně, nikoliv jen ve vyhlášce.

Certifikaci, včetně veškeré administrativy s tím související, provádí oddělení chmele a certifikace produktů Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ). První kontrola probíhá již při sklizení, a to s důrazem na označování chmele podle jednotlivých katastrálních území a odrůd. Na to navazuje příjem žádostí k ověřování, přidělování ověřovacích čísel, samolepicích plomb a následně i administrativní kontrola. Posledním úkonem tohoto přísně kontrolovaného procesu je vydání certifikátu, to je ověřovací listiny.

Kontroloři chmele jsou nepřetržitě přítomni celému procesu zpracování chmele a osob-

ně dohlízejí na to, aby deklarovaný původ byl shodný se skutečným násypem a jeho zpracováním. Tímto dohledem se současně garantuje jak původ chmele, tak i chmelařská oblast, odrůda a ročník sklizně. V průběhu certifikační sezony 2021/2022 bylo certifikováno celkem 8559 tun chmele a chmelových produktů, z čehož 8095 tun činil chmel české provenience.

Padělání je prakticky nemožné

Ještě v nedávné minulosti se čeští chmelaři s pokusy o padělání původu chmele setkávali, a to jak na východních, tak i západních trzích. Obecně je možné konstatovat, že takových případů není mnoho. Každé distribuční balení má dnes nejen průvodní certifikát a sériové číslo, ale každá paleta je navíc zajištěna a zaplombována tak, aby ji nebylo možné rozbalit a její obsah nahradit jiným. Samozřejmostí je přesná evidence jednotlivých balení.

„Padělání původu, potažmo kvality chmele je v současnosti vzhledem k propracovanému systému kontroly a evidence prakticky nemožné,“ potvrzuje Zdeněk Rosa. „Osobní kontrola zástupci Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského zajišťuje, že od samotné sklizně přes vlastní zpracování až po balení a finální distribuci je veškerý chmel pečlivě evidován a kontrolován, přičemž pro jeho označování se využívá propracovaný systém na principu čárových kódů a dnes i nový systém označování původu. V případě pochybností odběratele je možné původ chmele dosledovat až do úrovně konkrétní chmelnice.“

Pokud má odběratel i přesto podezření, že chmel, který obdržel, není tím, který si objednal, existuje řada analytických metod, které toto podezření dokážou vyloučit, nebo naopak potvrdit. V takovém případě lze zkontrolovat DNA konkrétní odrůdy či provést chemický rozbor založený například na kontrole obsahu konkrétních silic a pryskyřic. Zfal-

S českým chmelem se nakládá jako s ceninou. Přesná evidence, průvodní listiny, pečeti, plomby. To vše garantuje původ a kvalitu zeleného zlata.
Foto: archiv Chmelařství

šování certifikátů, sériových čísel či plomb tedy případným padělatelům moc nepomůže. Navíc, díky přesné evidenci by bylo odhalení takových padělků dílem okamžiku.

Padělatelé škodili už v minulosti

Kvalita českého chmele byla známá už o staletí dříve a jeho padělání představovalo již v dávné minulosti velký problém. Známkování chmele, zahrnující označování a ověřování místního původu, má u nás z tohoto důvodu dlouholetou tradici. Nejstarší zachovaná listina dokládající původ chmele pochází z roku 1575, a to z Rakovníka.

„Český chmel se začal známkovat již v 16. století, protože řada nepoctivých obchodníků míchala náš chmel s cizím, méně kvalitním a takové směsi následně vydávali za český chmel, který již tenkrát měl doma i v zahraničí vynikající pověst,“ popisuje historii certifikace a původu českého chmele Zdeněk Chromý, vedoucí oddělení chmele a certifikace produktů Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ). „Známkování chmele bylo v té době spojováno s městskými trhy, které organizovala města jako například Rakovník, Ža-

tec, Louny a Beroun. Tato města označovala chmel městskou pečeti a provázelo jej též písemné osvědčení prokazující jeho původ,“ dodává. V té době se jednalo o ochranu, na které měli zájem především pěstitelé a potažmo města v oblastech, kde se tato plodina pěstovala.

První legislativa v této oblasti se datuje do dob panování císařovny Marie Terezie, která na nátlak pěstitelů vydala v roce 1750 patent zakazující míchání českých chmelů s cizími a v roce 1769 též patent o známkování chmele. Ten nařizoval magistrátům a vrchnostenským úřadům, aby se chmel pečtil úřední pečeti a byly vydávány listiny o původu chmele. V průběhu následujícího století tlak na zvýšenou ochranu původu chmele stoupal. Na popud českých chmelařů byla následně roku 1884 v Žatci založena známkovna chmele.

„Již v té době dohlíželi na manipulaci a zpracování chmele úředníci, kteří vedli poměrně detailní evidenci o původu a průběhu zpracování. Evidence ovšem nebyla tak přesná, jako je dnes, a i samotní pěstitelé na tyto úředníky zkoušeli různé triky,“ dodává k problematice pašování s úsměvem Vladimír Vařeš, ředitel Chmelařského muzea v Žatci.

Český chmel dává pivu jedinečný charakter

■ Šlechtění chmele má na území České republiky téměř 200letou tradici, přičemž se šlechtitelé zaměřují zejména na vývoj aromatických odrůd vhodných pro výrobu tradičního českého světlého ležáckého piva. Český chmel je díky své kvalitě a charakteristickým vlastnostem považován za nej kvalitnější chmel na světě. První odrůdou, která obvykle vytane na mysli, je Žatecký poloraný červeňák, který je považován za nejlepší chmel pro výrobu spodně kvašených piv plzeňského typu. Vynikající pivovarské vlastnosti této odrůdy byly využity i při šlechtění nových odrůd českého chmele, které nacházejí uplatnění i v dalších pivních stylech.

■ Pro ležácká piva jsou také hodně využívány odrůdy Sládek, Premiant, Agnus, Vital a Harmonie. V tmavých pivech pak nacházejí uplatnění odrůdy Harmonie a Rubín. Nejrozmanitější využití má ale odrůda Kazbek, která se uplatňuje jak v ležáckých pivech, pivech stylu IPL, ALE, IPA, APA, ale také v pšeničném pivu. Obecně se dá konstatovat, že každá odrůda si dokáže najít své místo na slunci. Sládek si vždy vybírá konkrétní odrůdu chmele podle svých představ, jednoznačně uplatnění odrůdy se tedy nedá zcela přesně určit. V poslední době jsou registrovány také nové odrůdy se specifickou chmelovou vůní, v níž je možné nalézt tóny květin a citrusových plodů.

Inzerce

Není špalda jako špalda

Špalda je starší druh pšenice, která není šlechtěná a zachovává si vysoký obsah minerálů a dalších zdraví prospěšných látek. Mouka z ní je vzácná, protože pěstování je náročnější a vypěstuje se jí méně než pšenice seté, která se používá na výrobu klasické pšeničné mouky. V českých obchodech je však možné najít i balení, v nichž je místo mouky špaldové běžná pšeničná, nebo je doplněna o pravou špaldovou mouku jen zčásti. Proto je potřeba dát si při výběru pozor. Jak se tedy v nabídce orientovat?

Do doby, než budou i pro špaldovou mouku platit podobná pravidla jako například pro šunku a jiné masové výrobky, může se zákazník orientovat alespoň zčásti podle obalu. Pokud na něm výrobce uvádí informaci o přítomnosti genomu pšenice seté, je pravděpodobné, že balení nebude obsahovat pouze kvalitní nešlechtěnou špaldu. Dalším vodítkem je cena výrobku.

„Považujeme špaldu za cennou surovinu právě z důvodu její nešlechtěnosti, protože jen tak si zachová své původní vlastnosti. Šlechtěním tyto vlastnosti ztrácí a přibližuje se běžné pšeničce seté. Proto pro naše výrobky používáme výhradně prastaré nešlechtěné odrůdy špaldy, čemuž odpovídá i cena našich špaldových mouk. Zákazník se může při výběru orientovat jak podle ceny (příliš nízká cena může být podezřelá), tak podle výrobce, kterému důvěřuje,“ vysvětluje David Truxa, ředitel společnosti GoodMills Česko, producent mouk

Babiččina volba a dodává: „Bohužel, legislativa, jež by definovala odrůdy špaldy, ze kterých může být špaldová mouka vyrobena, jakož i minimální hranici obsahu špaldy ve výrobku, neexistuje. Je to chyba a my jsme připraveni při prosazování pravidel podat státu a tím také zákazníkům pomocnou ruku.“

Problémem se začala zabývat už i Potravinářská komora ČR, která na zářij iniciovala jednání na toto téma.

Špalda v moukách Babiččina volba

Tradiční značka Babiččina volba má ve svém portfoliu dvě špaldové mouky – hladkou a celozrnnou. Obě procházejí přísným testováním v nezávislé certifikované odborné laboratoři a při jejich posledním testování bylo naměřeno množství pšenice špaldy na úrovni více než 95 %, což je aktuálně maximální možné detekovatelné množství.

► Zemědělství v číslech

Aleš Vojř
ales.vojir@economia.cz

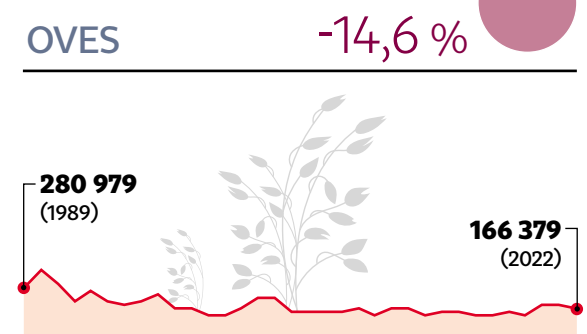
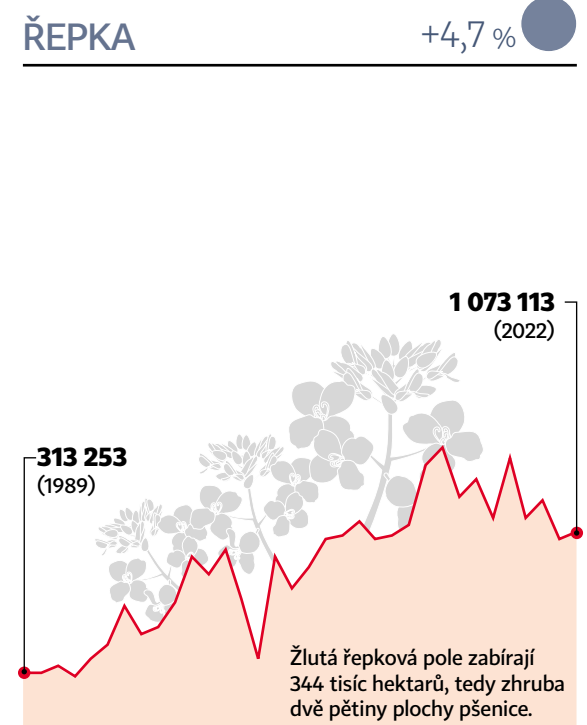
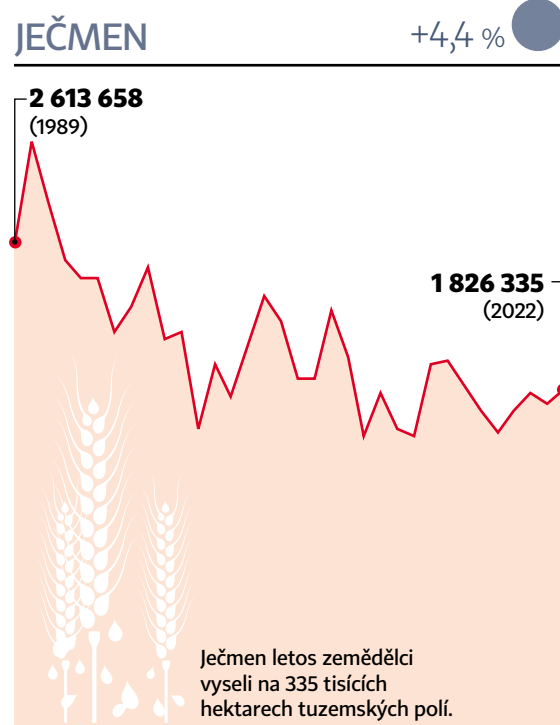
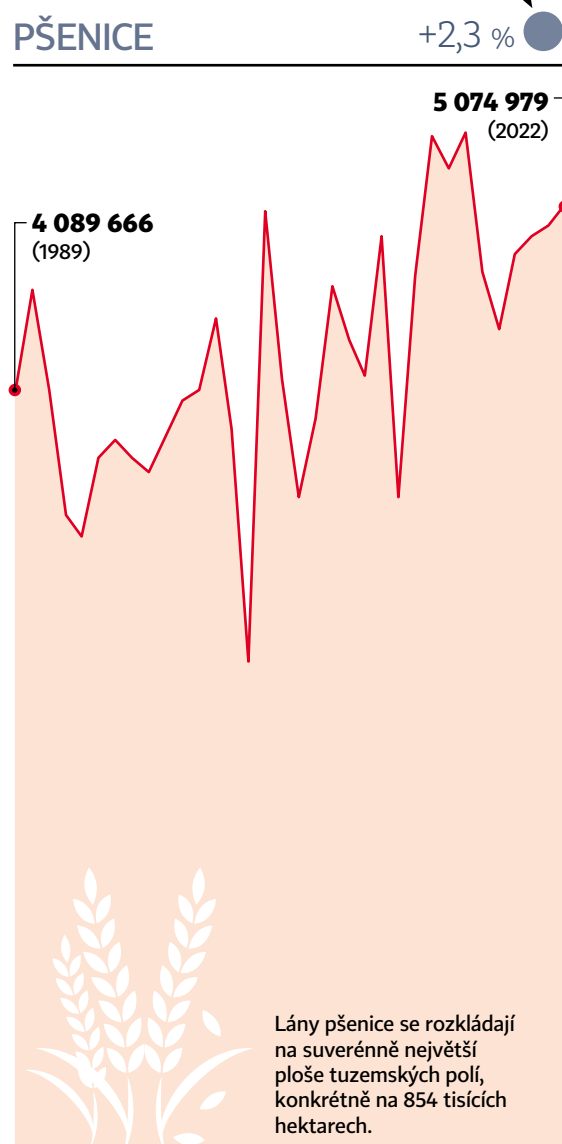

Letošní úroda? Čeští zemědělci sklídí víc obilí. Naopak zelenina se příliš nevyvedla

Kombajny letos z tuzemských polí sklídí 7,4 milionu tun základních obilovin, vyplývá z upřesněných odhadů zemědělců. To je o čtyři sta tisíc tun více ve srovnání s pětiletým průměrem. Na dobré úrodě se podepsalo především příznivé počasí a rychlý postup žní.

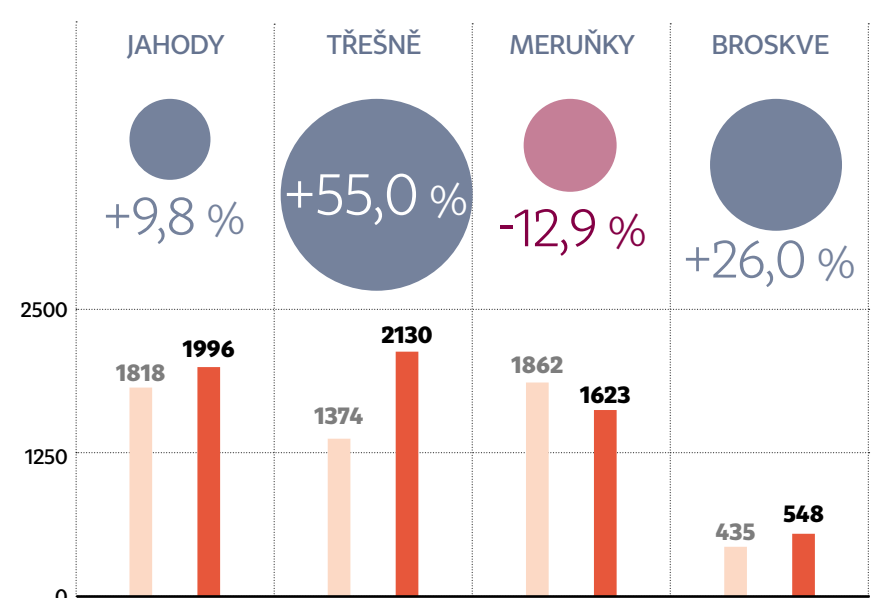
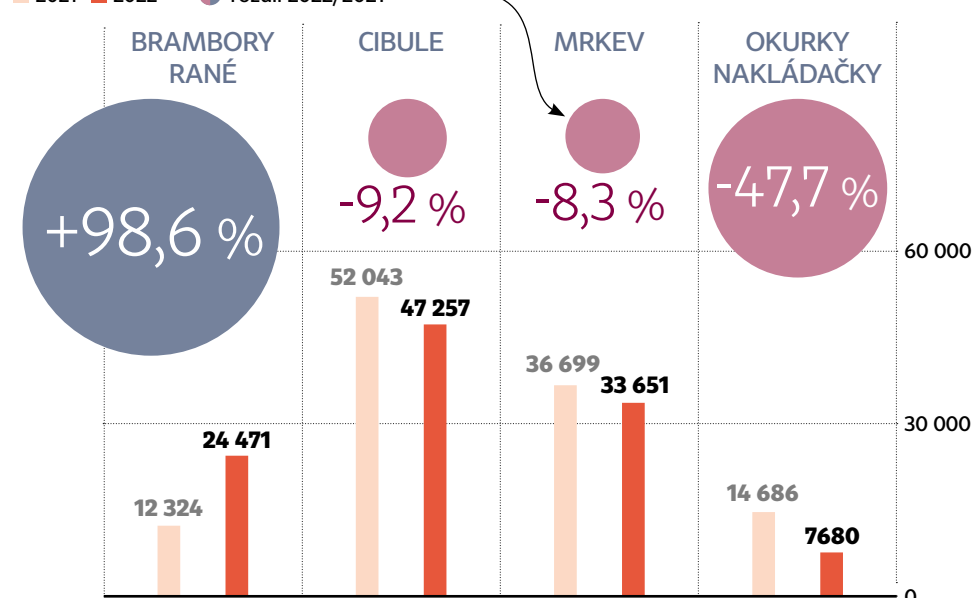
Sklizeň v letech 1989–2022 (v tunách)

● rozdíl 2022/2021

Sklizeň zeleniny a ovoce 2021 a 2022 (v tunách)

■ 2021 ■ 2022 ● rozdíl 2022/2021

Grafika: Eliška Černá

Zdroj: ČSÚ

Zemědělci šetří a sami si vyrábějí průmyslová hnojiva zpracováním kejdy z vlastních stájí

Významný evropský dodavatel zemědělských technologií pro živočišnou výrobu, nizozemská firma JOZ nabídla v loňském roce chovatelům skotu špičkové zařízení GAZOO. Využívání moderního technologického zařízení umožňuje zpracovat amoniak obsažený v tekuté frakci kejdy po jejím průchodu sepa-rátorem a přeměnit dusík vázaný v organické formě na **tekuté dusíkaté průmyslové hnojivo**. Celý proces získání amoniaku z kejdy a jeho přeměna na dusičnan nebo síran amonný probíhá automaticky v uzavřené výrobní jednotce GAZOO. Po zpracování návrhu umístění kontejneru s technologií GAZOO je zařízení dodáno přímo na farmu a doplněno o vertikální zásobní věže. Ihned poté je možné zahájit vlastní výrobu, která je energeticky nenáročná. S použitím kyseliny dusičné nebo sírové vzniká příslušné hnojivo, které je připraveno k použití v zásobním silu. Odpadovým produktem je kejdomá voda, kterou je možné využít pro závlahy na poli nebo se může vracet zpět do stájí, kde slouží například k oplachování podlah. Produkce vlastního dusíkatého hnojiva dává zemědělcům možnost šetřit nemalé finanční prostředky, které dosud investují do nákupu hnojiv od zpracovatelů ropy a zemního plynu. Využitím až 80% amoniaku z kejdy mimo jiné přispívají ke **snížení ekologické zátěže a závislosti na dodávkách zemního plynu**.

Výrobní jednotka GAZOO na rodinné farmě pro 220 dojníc

Schéma zapojení GAZOO do provozního cyklu farmy

Výrobní kapacita základní jednotky GAZOO je 350 krav s možností jejího rozšíření o přídatný modul pro dalších 300 krav. Podle dosavadních zkušeností současných uživatelů má investice do výrobního zařízení GAZOO zajímavou **návratnost 4-4,5 roku**.

(údaje dle cenových hladin ke dni 19.9.2021)

Separátory JOZ pro využití s GAZOO, zisk sušiny z kejdy až 40%

FARMING CZ Jan Vašíček
Kněžice 61, 538 43 Třemošnice
tel.: 728 950 450, 721 177 302
e-mail: farmingcz@farmingcz.cz
www.farmingcz.cz

Stroje, zařízení a potřeby pro chovatele

SÍLA PRO ZVÝŠENÍ VÝNOSU

Větší výkon. Vyšší produktivita. Více provozuschopnosti. Méně složitosti. Motory řady Performance společnosti Cummins přinášejí výhody farmářům i výrobcům zařízení. Vyšší výkon znamená více možností stroje. Jednodušší konstrukce znamená snadnější instalaci a údržbu.

Cummins Czech Republic s.r.o.
Email: obchod@cummins.com

PERFORMANCE
SERIES

**FOR
A WORLD
THAT'S
ALWAYS ON™**

► Advertorial

HN061059

Aplikace, která umí víc než katastr

Zemědělským podnikům a vlastníkům půdy zajistí dokonalý přehled o parcelách, zobrazí vlastnictví i smlouvy v mapě, jednoduše spočítá i daně.

Digitalizace prostupuje všemi obory a státní digitální databáze a mapové portály hojně využívají i agro podniky. Jenže pro řadu úkonů nejsou dostatečné. Na to zareagovala olomoucká firma Geocentrum, která řadu let působí v oborech vývoje softwaru, geodzie a projekce. Přišla na trh se specializovaným zemědělským softwarem, který pomáhá agronomům a pracovníkům evidence půdy s přehlednou evidencí údajů o pozemcích a agronomických operacích.

V Česku rozhodně neplatí, že zemědělské podniky hospodaří jen na půdě ve svém vlastnictví, dle statistik hospodaří ze 70 procent na pronajaté půdě. Z toho důvodu u nás patří vlastnictví půdy mezi nejrozdrobenější v rámci celé Evropy. O to více se zemědělské podniky potřebují precizně orientovat v dokladech o vlastnictví půdy, k čemuž jim slouží katastr nemovitostí. „Každý zemědělský podnik se snaží udržovat přesný přehled o pozemcích ve vlastnictví a pozemcích v nájmu. K tomuto vyhodnocení se vychází z údajů katastru nemovitostí, ale mapové katastrální podklady je nezbytné stále porovnávat se skutečnou hranicí polí (půdních bloků) tak, jak je eviduje systém LPIS (veřejný registr půdy – pozn. red.), který provozuje ministerstvo zemědělství,“ vysvětluje Ivo Koutník, vedoucí oddělení informatiky ze společnosti Geocentrum, s tím, že LPIS je

tedy základní zemědělskou databází, která nabízí kompletní přehled o užívání všech polí, luk, vinic i chmelnic v Česku, zejména s důrazem na korektní výplatu zemědělských dotací. „Katastrální i LPIS databáze nabízejí možnosti základní identifikace a porovnání hranice katastrální (tedy vlastnické) a hranice půdních bloků (tedy uživatelské). V těchto databázích se dobře pracuje zejména zemědělským podnikům o menší výměře v řádu do několika desítek hektarů. Průměrná rozloha zemědělského podniku v Česku je však kolem 130 hektarů a zde už tyto základní databáze obvykle nestačí,“ dodává Koutník.

Software, který dovede víc

Když potřebuje společnost obhospodařující rozsáhlejší plochu precizní data, může se spolehnout na zemědělský software GC ÚPRAVY® z olomoucké firmy Geocentrum. „Aplikace dokáže tyto databáze porovnávat automaticky a přesně. Každý zemědělský podnikatel by měl mít jasný přehled o půdě, kterou vlastní, a půdě, kterou užívá na základě nájemní smlouvy. A právě nájemní smlouvy a směny užívání nejsou v žádné ze státních databází centrálně evidovány. V systémovém řešení tak získává zemědělec naprosto jasný přehled o veškeré půdě, kterou vlastní, ale i o půdě pronajaté,“ objasňuje přínosy softwaru Ivo Koutník.

Chytrá aplikace pomáhá zemědělským podnikům udržovat aktuální přehled o všech nemovitostech.

Foto: Geocentrum

Systém podle jeho slov hromadně všechny katastrální parcely vyhodnocuje a porovnává s hranicí polí. Na základě toho dokáže upozornit na veškeré nedostatky, které se dají napravit. Aplikace také hlídá změny ve vlastnictví, tedy především prodej půdy nebo dědictví, což by ve větším rozsahu a ruční kontrole byla podle Koutníka v podstatě neudržitelná agenda. Díky chytré aplikaci si tak zemědělský podnik snadno udržuje aktuální přehled o všech nemovitostech. Pomocí ní může navíc připravit pro všechny vlastníky také řádně a včas výplatu nájmu nebo zpracovat daňové přiznání z vlastních nemo-

vitostí bez námahy. Jak dodává Ivo Koutník, zemědělský software zvládá i další oborové evidence. Zajistí kompletní řešení agronomických i chovatelských evidencí. „Přehled máte k dispozici v kanceláři, doma i v terénu díky mobilní aplikaci GC Zemědělec,“ říká s dovětkem, že software vyniká i zabezpečením a odolností. „Software i data jsou provozovány z datového centra, které neplánovaně prošlo nejtěžší zatěžkávací zkouškou v podobě tornáda. Vše jsme zvládli bez jakékoliv ztráty či zásadního výpadku,“ ubezpečuje Koutník. Další informace najdete na webu www.gcuprav.cz.

Inzerce

Agroteam CZ

Hledáte silného partnera v zemědělském poradenství?

Jsme zde pro Vás – AGROTEAM CZ

1. certifikovaný zemědělský poradce

ADVIGREEN

+420 387 002 888 | info@agroteam.cz | www.agroteam.cz

HN061102

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

POŘÁDAJÍ

KOUPIT VSTUPENKY

GREEN DEAL SUMMIT

26/9 '22
PRAHA

GENERÁLNÍ PARTNEŘI

SKUPINA ČEZ

KB

EXPERTNÍ PARTNER

McKinsey
& Company

HLAVNÍ PARTNER

POD ZÁŠTITOU

EU2022.CZ

PARTNER

Deloitte.

VENUE PARTNER

UM PRUM
Vysoká škola
uměleckoprůmyslová
v Praze

Zdravá půda jako základ ekologické produkce

Alfou i omegou veškeré zemědělské činnosti, která posléze přinese kvalitní úrodu, je půda. Ta musí být v co nejlepší kondici, protože jedině ve zdravé půdě lze pěstovat zdravé potraviny. Musí být dobře vyhnojená, živá, plná žíhal a přirozených mikroorganismů, které jednoduše a efektivně vytvářejí humus. Dobrá struktura půdy je navíc výhodná i z hlediska zasakování vody a jejího uvolňování v případě sucha. Dá se zároveň snadněji obdělávat a rostliny s bohatým kořenovým systémem, typické pro ekologické zemědělství, mohou lépe čerpat živiny i vláhu. To vše společně přispívá k lepší odolnosti proti erozi, ať už vodní, či větrné, i ke zlepšení klimatu v naší krajině. Právě péče o půdu a její trvalé zúrodnování je podstatou ekologického způsobu hospodaření.

Ekologická pole v krajině jednoduše poznáte podle různorodosti plodin, které se vzájemně dobře doplňují. Jejich pravidelným střídáním, vhodnou volbou a sousedstvím druhů nebo i mechanickým ničením (např. pletím) farmáři zabírají také přebujení plevelu. Pestrý a vyvážený osevní postup a návrat maximálního množství organické hmoty zpět do půdy rovněž zajišťuje, že na poli najdeme i nepřeberné množství nej-různějšího hmyzu, brouků a motýlů. Hospodaření v souladu s principy ekologického zemědělství zkrátka napomáhá k zachování půdní

hodnoty jak pro nás, tak i budoucí generace. Nákup lokálních biopotravin je pak jednoduše tím nejlepším způsobem, jak zemědělcům za jejich neúnavnou a pečlivou práci poděkovat, a podpořit tak systém hospodaření, který jen nebere, ale i vrací – život do půdy i do naší krajiny.

Chcete se dozvědět více informací o biopotravinách a ekologickém způsobu hospodaření? Navštivte stránky www.mysmebio.cz.

Vaříme a pečeme z lokálních surovin:

Švestková bublanina

- asi 450 g vyloupaných bio švestek
- 1 hrnek bio polohrubé mouky
- 40 g bio bramborového škrobu
- 1 lžička bio prášku do pečiva
- ½ hrnku bio třtinového cukru
- ½ hrnku bio rostlinného oleje
- 2 ks bio vejce
- 4 lžíce bio mléka

Ovoce omyjte a vypeckujte. Do mísy přidejte postupně vejce, cukr, olej a vyšlehejte do pěny. Následně přilijte mléko a přisypejte mouku s kypřicím práškem a bramborovým škrobem.

Důkladně promíchejte. Hotové těsto vylijte na předem vymazaný a vyspaný plech. Pak těsto hojně pokladte přepůlenými švestkami.

Z mouky, cukru a másla si nachystejte drobenku, kterou nakonec koláč posype a dejte péct dozatova zhruba na půl hodiny na 180 stupňů.

Jaká loga se používají k označení biopotravin?

Národní značení

Je-li na vámi vybrané potravině logo biozephyr s nápisem „Produkt ekologického zemědělství“, můžete si být jisti, že poslední úpravu tohoto výrobku – ať už výrobu, zpracování, či balení – provedl subjekt certifikovaný českou kontrolní organizací. Která organizace certifikaci v ČR provedla, zjistíte jednoduše. Stačí se podívat na číselný kód ve tvaru „CZ-BIO-xxx“, jenž najdete u loga biozephyr.

Evropské značení

Pokud výrobek pochází ze zemí Evropské unie, musí být označen biolistem, číselným kódem kontrolní organizace a také informací o původu surovin. Ten se obvykle uvádí ve formátu „EU“, nebo „mimo EU“ společně s názvem země, ve které byly vyprodukovány všechny použité suroviny.